Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2019-02-13

LS 2017-1307

Regionstyrelsen

Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

Föredragande regionråd: Ella Bohlin

Ärendebeskrivning

I motion 2017:68 föreslår Gunilla Roxby-Cromvall (V) att Region Stockholm ska erbjuda mammografi för kvinnor över 74 år som en del av gällande screeningprogram vilket idag upphör vid denna åldersgräns. Detta i hälsofrämjande syfte för denna befolkningsgrupp.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår regionstyrelsen föreslå att regionfullmäktige beslutar följande.

Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) anses besvarad i enlighet med regionstyrelsen motivering.

Regionberedningens motivering

Motionären lyfter en viktig fråga och koalitionen har lagt en skrivelse om behovet av fortsatt utredning kring mammografi för kvinnor över 74 år. Region Stockholm erbjuder i dag deltagande i screeningprogram för bröstcancer till kvinnor mellan 40–74 år i enlighet med aktuell rekommendation från Socialstyrelsen.

Åldersgränsen i Sverige är redan i dag högre än i de flesta västländer där screening tillämpas, vanligen är den övre gränsen 69 år. Åldersintervallen är valda utifrån tillgängliga vetenskapliga underlag, vilka antyder möjligheten att sänka dödligheten i bröstcancer med 16 till 25 procent inom gruppen 40 till cirka 70 år.

Det finns ännu för få studier utförda på kvinnor över 74 år eller under 40 år för att kunna dra slutsatser om eventuella vinster för folkhälsan av att utöka

screeningen i dessa åldersgrupper. I de studier som gjorts hitintills har man sett att värdet av screening minskar med ökad ålder, men mer studier behöver göras på kvinnor över 74 år och under 40 för att få en sannare bild av behovet av mammografi för kvinnor över 74 år. Nuvarande studiers resultat förklaras dock av en klar nedgång i prevalens efter 70 års ålder samt att det långvariga etablerade screeningprogrammet innebär att de flesta kvinnor redan fått diagnos för den cancer man var predestinerad för.

Antalet insjuknanden i åldersgruppen över 74 år är få vilket innebär att det krävs studier av mycket stora patientgrupper under lång tid för att få tillräckliga vetenskapliga underlag för att bedöma värdet av utvidgad screening i den högre åldersgruppen. Att få utvärderingsbara studier tillgängliga är något som vi anser angeläget och koalitionen har lagt en skrivelse om behovet att utreda vidare.

Insatser som redan görs inom regionen för denna grupp av kvinnor över 74 år är inrättandet av Bröstcentrum, vilket innebär en snabb och standardiserad handläggning av alla resistenser i bröstet oavsett ålder. Viktigt i sammanhanget är att fortsätta göra både patienter och vårdgivare uppmärksamma på att bröstcancer fortfarande måste beaktas oavsett ålder när en knöl i bröstet uppmärksammas.

Region Stockholm har också nyligen startat ett pilotprojekt inom individualiserad screening utifrån bedömd bröstcancerrisk. I projektet sammanväger man genetiska faktorer, tidigare genomgångna mammografier och livsstilsfaktorer för att kunna bedöma den enskildes risk att utveckla bröstcancer. Individualiserad screening kan komma att påverka hela screeningprogrammet i och med att det är risken för den enskilde patienten som avgör huruvida denne bör genomgå screening eller ej och inte ålder. Därmed skulle screeningprogrammet inte heller vara begränsat till åldersgrupper.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:68
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 6 november 2018
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 11 oktober 2018

Irene Svenonius Ella Bohlin

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
SLL Styrning och strategi
Peter Rönnerfalk

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-12-12

LS 2017-1307

Regionstyrelsen

Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

Ärendebeskrivning

I motion 2017:68 föreslår Gunilla Roxby-Cromvall (V) att landstinget ska erbjuda mammografi för kvinnor över 74 år som en del av gällande screeningprogram vilket idag upphör vid denna åldersgräns. Detta i hälsofrämjande syfte för denna befolkningsgrupp.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:68
Hälso- och sjukvårdsnämndens protokollsutdrag den 6 november 2018
Hälso- och sjukvårdsförvaltningens tjänsteutlåtande den 11 oktober 2018

Förslag till beslut

Regionstyrelsen föreslår att regionfullmäktige beslutar följande.

Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i landstingsdirektörens tjänsteutlåtande.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
I motionen föreslås att landstinget i hälsofrämjande syfte ska erbjuda även kvinnor över 74 år att ingå i screeningprogram för bröstcancer med kallelse till mammografi; åldersgruppen ingår i dagsläget inte i detta program. Globalt finns för närvarande inga vetenskapliga belägg för att screening för kvinnor i denna högre åldersgrupp skulle ge hälsovinster på aggregerad nivå, vilket Socialstyrelsens rekommendationer bygger på. Kunskapsläget kan dock komma att ändras vilket bör bevakas. Landstinget koncentrerar idag sina insatser för denna äldre grupp av befolkningen på individualiserad screening och uppmärksammande av patientgruppen inom ordinarie vårdinstanser. Förvaltningen anser därför att motionen ska anses besvarad.

Bakgrund
Stockholms läns landsting erbjuder idag deltagande i screeningprogram för bröstcancer till kvinnor mellan 40–74 år i enlighet med aktuell rekommendation från Socialstyrelsen. Sverige har en högre övre åldersgräns än de flesta västländer där screening tillämpas, vanligen är den övre gränsen 69 år. Åldersintervallen är valda utifrån tillgängliga vetenskapliga underlag, vilka antyder möjligheten att sänka dödligheten i bröstcancer med 16 till 25 procent inom gruppen 40 till cirka 70 år. Det finns ännu för få studier utförda på kvinnor över 74 år eller under 40 år för att kunna dra slutsatser om eventuella vinster för folkhälsan av att utöka screeningen i dessa åldersgrupper.

Överväganden
Det är ett faktum att värdet av screening minskar med ökad ålder. Detta förklaras av en klar nedgång i prevalens efter 70 års ålder samt att det långvariga etablerade screeningprogrammet innebär att de flesta kvinnor redan fått diagnos för den cancer man var predestinerad för. Antalet insjuknanden i åldersgruppen över 74 år är få vilket innebär att det krävs studier av mycket stora patientgrupper under lång tid för att få tillräckliga vetenskapliga underlag för att bedöma värdet av utvidgad screening i den högre åldersgruppen. I dagsläget finns inte några sådana utvärderingsbara studier tillgängliga.

Insatser som redan görs inom landstinget för denna grupp av kvinnor över 74 år är inrättandet av Bröstcentrum, vilket innebär en snabb och standardiserad handläggning av alla resistenser i bröstet oavsett ålder. Viktigt i sammanhanget är att fortsätta göra både patienter och vårdgivare uppmärksamma på att bröstcancer fortfarande måste beaktas oavsett ålder när en knöl i bröstet uppmärksammas.

Stockholms läns landsting har också nyligen startat ett pilotprojekt inom individualiserad screening utifrån bedömd bröstcancerrisk. I projektet sammanväger man genetiska faktorer, tidigare genomgångna mammografier och livsstilsfaktorer för att kunna bedöma den enskildes risk att utveckla bröstcancer. Individualiserad screening kan komma att påverka hela screeningprogrammet i och med att det är risken för den enskilde patienten som avgöra huruvida denne bör genomgå screening eller ej. Därmed skulle screeningprogrammet inte heller vara begränsat till åldersgrupper.

Landstinget fortsätter bevaka ämnesområdet och ska vara öppet för att förändra nuvarande screeningprogram utifrån nya regionala, nationella och internationella rön. I dagsläget föreligger inga sådana avgörande fakta som föranleder en ändring.

Ekonomiska konsekvenser
Föreliggande tjänsteutlåtande beskriver inga förslag på förändringar som har ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Henrik Gaunitz
Ekonomidirektör

Beslutsexpediering:
Akt
Hälso- och sjukvårdsnämnden

Godkänd av Malin Frenning, 2018-12-12

Stockholms läns landsting

Ankom
Stockholms läns landsting
2017 -10- 17
Dnr LS 2017-1307

2017:68

Stockholms läns landsting
2017-10-17

Motion av Gunilla Roxby-Cromvall om mammografi för kvinnor över 74 år

Bröstcancer är en av de vanligaste dödsorsakerna för kvinnor i Sverige. Risken att insjukna ökar med stigande ålder och c:a hälften av de drabbade kvinnorna är över 65 år. Dödligheten i bröstcancer har i Sverige sjunkit de senaste decennierna för alla åldersgrupper upp till 70 år. Idag följer landstinget Socialstyrelsens riktlinje om att erbjuda alla kvinnor mellan 40 – 74 år avgiftsfri mammografi. Men vi i Vänsterpartiet ställer oss frågande till varför det finns en över åldersgräns över huvud taget. På Socialstyrelsens hemsida kan man läsa att argumentet är följande:

"Åldersgruppen 40–74 år är vald utifrån tillgängligt vetenskapligt underlag. Det finns inga studier av screeningprogram för kvinnor under 40 eller över 74 år och därmed inte heller någon bild av hälsovinster och risker."

Man hänvisar alltså till att det saknas studier på denna grupp kvinnor. Det rimmar illa med jämlik vård.

Chansen att överleva bröstcancer är större om den upptäcks tidigt och i regel kan diagnosen ställas betydlig tidigare vid mammografiundersökning än vid egenundersökning. En svensk studie Cancerfonden hänvisar till visar att 86 % av kvinnor 50-69 år överlever bröstcancer men bara 64 % av kvinnor 75+, d.v.s. om de äldre patienterna behandlats på samma sätt som de yngre hade 34 % fler kunnat överleva. När äldre kvinnor inte längre kallas till undersökning kan de tro att de inte längre är i riskzonen för att insjukna när det i själva verket är tvärtom. Bland de äldre kvinnorna finns dessutom många s.k. fattigpensionärer för vilka kostnaderna för att själva bekosta undersökningen kan vara stor och som de därför sparar in på.

En förklaring till underbehandling av äldre kvinnor är bristen på relevant kunskap. Det sker nästan ingen forskning på äldre kvinnor, trots att hälften av de insjuknade är över 65 år.

Det är inte acceptabelt att undanhålla en grupp kvinnor relevant cancerbehandling enbart med hänvisning till deras ålder. Landstinget har mandat att erbjuda kvinnor över 74 år avgiftsfri mammografi, vilket skulle vara ytterligare ett led i att förbättra kvinnors hälsa samt att motverka åldersdiskriminering.

Med hänvisning till ovanstående föreslås Landstingsfullmäktige besluta

att Stockholms läns landsting erbjuder även kvinnor över 74 år avgiftsfri mammografi

G Roxby Cromvall

Gunilla Roxby Cromvall (V)

Stockholms läns landsting

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2018-11-06

§ 215
Yttrande över motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

HSN 2017-1939

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) ska yttra sig över motion 2017:68 om mammografi för kvinnor över 74 år. I motionen föreslår Gunilla Roxby-Cromvall (V) att mammografi för kvinnor över 74 år skall omfattas av screeningprogrammet för mammografi.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V)

Yrkanden

1. Ordföranden Anna Starbrink (L) yrkar med instämmande av Dag Larsson (S) att föreslå landstingsstyrelsen föreslå landstingsfullmäktige att anse motionen besvarad och att omedelbart justera beslutet.
2. Catarina Wahlgren (V) yrkar bifall till motionen.

Propositionsordning

Ordföranden Anna Starbrink (L) ställer proposition på förslagen och finner att hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar enligt ordförandes yrkande.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att föreslå landstingsstyrelsen föreslår landstingsfullmäktige att anse motionen besvarad.

att omedelbart justera beslutet.

Reservation

Catarina Wahlgren (V) anmäler att V-ledamöterna reserverar sig mot beslutet.

Protokollsanteckning

Liberalerna, Moderaterna, Centerpartiet, Kristdemokraterna, Miljöpartiet och Socialdemokraterna anser att motionen behandlar en viktig fråga som dock behöver utredas närmare.

Stockholms läns landsting

Hälso- och sjukvårdsnämnden

PROTOKOLLSUTDRAG
2018-11-06

Expedieras till
Landstingsstyrelsen
Akten

Stockholms läns landsting

Hälso- och sjukvårdsnämnden
Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
Regionalt cancercentrum Stockholm Gotland
Lena Sharp

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2018-10-11

HSN 2017-1939

Hälso- och
sjukvårdsnämnden

Yttrande över motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V) om mammografi för kvinnor över 74 år

Ärendebeskrivning

Landstingsstyrelsen har begärt att hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) ska yttra sig över motion 2017:68 om mammografi för kvinnor över 74 år. I motionen föreslår Gunilla Roxby-Cromvall (V) att mammografi för kvinnor över 74 år skall omfattas av screeningprogrammet för mammografi.

Beslutsunderlag

Hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande
Motion 2017:68 av Gunilla Roxby-Cromvall (V)

Ärendets beredning

Ärendet har beretts i programberedningen för äldre och multisjuka.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden beslutar

att till landstingsstyrelsen överlämna hälso- och sjukvårdsdirektörens tjänsteutlåtande som nämndens yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens motivering till förslaget

Bakgrund
Stockholms läns landsting (SLL) följer Socialstyrelsens rekommendation att erbjuda screening för bröstcancer med mammografi för kvinnor mellan

40–74 år. I de flesta länder som erbjuder mammografiscreening slutar screeningen vid 69 års ålder och någon diskussion förs inte heller om att höja till den övre åldersgräns om 74 år som Socialstyrelsen rekommenderar.

Socialstyrelsen skriver i sin rekommendation från 2013 följande: ”Avgörande för rekommendationen är att screeningprogrammet sänker dödligheten med 16–25 procent.” samt att ”Åldersgruppen 40–74 år är vald utifrån tillgängligt vetenskapligt underlag. Det finns inga studier av screeningprogram för kvinnor under 40 år eller över 74 år och därmed inte heller någon bild av hälsovinster eller risker”.

Att kalla kvinnor över 74 år till avgiftsfri mammografi som det saknas vetenskapligt stöd för skulle därmed vara oetiskt. I och med att Sverige har haft screening för bröstcancer i 30 år finns idag inte heller kvinnor över 74 års ålder som inte tidigare har omfattats av screening och därmed finns inte möjlighet att värdera effekten av screening vid en jämförelse mellan en studie- och kontrollgrupp.

Överväganden
Finns det ett tilläggsvärde av att fortsätta bjuda in kvinnor ytterligare fem eller 10 år (efter 74 års ålder)? Värdet av screening mellan 70 och 74 år är lägre än för yngre kvinnor så tilläggsvärdet är sannolikt väldigt litet. Vad gäller prevalensen av bröstcancer ses också en djup nedgång när screeningen avslutas. Nedgången beror på att de flesta kvinnor redan har fått sin cancer diagnosticerad och det är bara de som insjuknar i mycket hög ålder som kvarstår. För att kunna värdera ett eventuellt tilläggsvärde i gruppen kvinnor äldre än 74 år skulle därför enormt stora grupper av kvinnor behöva undersökas i flera länder samtidigt under många år.

Socialstyrelsen kommer således inte att inom en överskådlig framtid kunna inhämta vetenskapligt stöd för att kunna rekommendera allmän screening för kvinnor äldre än 74 år. I stället ska kvinnor (och män) rekommenderas att söka sjukvård om de känner en knuta i bröstet. Stockholms läns landstings satsning på Bröstcentrum samt införandet av standardiserade vårdförlopp för bröstcancer är dock viktiga insatser som redan görs för att uppnå en mer jämlik vård och som också kommer kvinnor äldre än 74 år till del.

En ytterligare viktig insats inom bröstcancerscreening som nu är beslutad av HSN i SLL är ett pilotprojekt kring individualiserad screening utifrån bröstcancerrisk. Genom en sammanvägning av genetiska faktorer,

noggrann analys av mammografibilder och selekterade livstilfaktorer kan den individuella risken för bröstcancer identifieras och framtida screeningrekommendationer kan därmed komma att förändras.

Ekonomiska konsekvenser
Hälso- och sjukvårdsnämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga ekonomiska konsekvenser.

Konsekvenser för patientsäkerhet
Då inget vetenskapligt underlag finns för mammografi för kvinnor över 74 år ses inga patientsäkerhetsrisker med nämndens yttrande.

Konsekvenser för jämlik och jämställd vård
Pågående åtgärder som införandet av Bröstcentrum samt standardiserade vårdförlopp för bröstcancer bedöms öka jämlikhet och jämställdhet inom området. Nyligen beslutade åtgärder (HSN 2018-0531) som pilotprojekt för lungcancerscreening i samband med mammografi samt individualiserad mammografi är ytterligare åtgärder som bedöms öka jämlikheten.

Miljökonsekvenser
Nämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga miljökonsekvenser.

Administrativa konsekvenser
Nämndens yttrande över motion 2017:68 innebär inga administrativa konsekvenser.

Barbro Naroskyin
Hälso- och sjukvårdsdirektör

Lena Sharp
Tf. avdelningschef

Beslutet ska skickas till
Landstingsstyrelsen

Godkänd av Barbro Naroskyin, 2018-10-11